

ΤΟ ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΤΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ ΔΑΣΚΑΛΑ ΜΗΤΕΡΑ

[Στάληκε στον κ. Πρόεδρο της Κυβερνήσεως και τον κ. Υπουργό της Παιδείας]

Κατόπιν της πληροφορίας ότι επεκράτησε εν τῷ Ὑπουργείῳ σκέψις διὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν δασκαλισσῶν μητέρων μετὰ δεκαπενταετῆ ἢ εικοσαετῆ ὑπηρεσίαν, θεωροῦμεν καθήκον μας νὰ διαμαρτυρηθῶμεν ἐντόνως καὶ νὰ παρακαλέσωμεν Ὑμᾶς ὅπως ἐμποδίσετε νὰ πραγματοποιηθῇ ἡ σκέψις αὐτή.

Ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν μητέρων δασκαλισσῶν, πλήττουσα τὰς γυναῖκας ὡς φῦλον καὶ ὡς συντελεστὰς τῆς ζωῆς εἰς τὴν κοινωνίαν, εἶναι ὄχι μόνον ἀδικος ἀλλὰ καὶ ἐπιβλαβὴς καὶ διὰ τὸ κοινωνικὸν σύνολον καὶ διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν.

Εἶναι ἀδικος. Αὐτὸν διότι στρεφί τὴν γυναῖκα ἀπὸ τὸ στοιχειωδέστατον ἀνθρώπινον καὶ κοινωνικὸν δικαίωμα νὰ βιοπορίζεται ἐλευθέρως. Τὸ δικαίωμα αὐτὸ τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν ἠθικὴν ἀντίληψιν τοῦ νεωτέρου κράτους ἀποτελεῖ καὶ καθήκον κάθε κοινωνικοῦ ἀτόμου, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔχη σχέσιν οὔτε νὰ ἐξαφάνηται ἀπὸ τὸ φῦλον ἢ τὴν ἀστικὴν κατάστασιν τοῦ ἐργαζομένου. Καὶ ὅταν τὸ Κράτος πρῶτον δόσῃ τὸ σύνθημα τῆς ὑπ' οἰονδήποτε προέσχημα ἀποπομπῆς τῆς ἐργαζομένης μητέρας, εἶναι ὡς νὰ ἐξαπολύῃ ἀκίβητον τὸν διωγμὸν ἐναντίον της, τὴν στιγμὴν μάλιστα ποὺ ἤδη ἔχει ἐμφανισθῆ ἀπειλητικὸς καὶ μετὰ τὴν ὑπάρχουσαν οἰκονομικὴν κρίσιν ὑπάρχει μέγιστος φόβος τάξιστα νὰ γενικευθῇ.

Εἶνε ἀδικος. Βον) διότι στρεφίσα τὴν μητέρα τοῦ δικαίωματος καὶ τοῦ καθήκοντος νὰ διατρέφῃ τὴν οἰκογένειάν της ἔστω καὶ ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τὸν ἄνδρα, καταδικάζει εἰς πενίαν ὀλοκλήρους οἰκογενεῖας ἀποζώσας ἐκ τῆς ἐντίμου ἐργασίας.

Εἰς τὰς οἰκογενεῖας αὐτὰς ἡ οἰκονομικὴ συμβολὴ τῆς ἐργαζομένης μητέρας εἶναι ἐντελὸς ἀπαραίτητος.

Εἶνε ἀδικος. Γον) διότι κάθε μέτρον ποὺ ἐμποδίζει τὴν ἐλευθέραν σταδιοδρομίαν τῆς γυναίκος τὴν θέτει εἰς μειονεκτικὴν μοῖραν ἐφ' ὅσον τῆς ἀφαιρεῖ τὸ δικαίωμα νὰ φθάσῃ εἰς τὰς ἀνωτέρας θέσεις τοῦ δασκαλικοῦ κλάδου αἱ ὁποῖαι εἶναι προσिताὶ μετὰ πολυετῆ ὑπηρεσίαν, μόνον λόγῳ τῆς ἀστικῆς της καταστάσεως. Ἐξ ἄλλου ὑπομονομεῖται αὐτὴν ταύτην τὴν θέσιν της ἐντὸς τοῦ δασκαλικοῦ κλάδου, διότι ἡ πρόβλεψις ὅτι ἡ γυναῖκα θὰ φύγῃ μετὰ ὄρισμένον χρονικὸν διάστημα μικρότερον τοῦ τῶν ἀνδρῶν, ἀσφαλῶς θὰ ὀδήσῃ τοὺς ἀρμοδίους νὰ μὴ διορίζουν εἰς τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν μετὰ τὸν ἄνδρα γυναῖκας. Ἡ τῆσις ἄλλωστε αὐτὴ ὑπάρχει ὡς καταφαίνεται ἐκ τῆς πλήρους ἀντιστροφῆς τῆς ἀναλογίας τῶν γυναικῶν ἐπὶ τοῦ συνόλου τῶν δασκάλων κατὰ τὰ τελευταῖα χρόνια.

Τὸ μέτρον ἐξ ἄλλου εἶναι καὶ ἀντικοινωνικόν.

Αὐτὸν διότι θὰ δυσκολέυσῃ τὸν γάμον τῶν διδα-

σκαλισσῶν αἱ ὁποῖαι πανδοφεύονται εὐκολότερον μόνον διότι συνεισφέρουν διὰ τῆς ἐργασίας τὸν εἰς τὴν οἰκογένειαν. Θὰ καταστήσῃ δὲ ἀδυνάτους τοὺς γάμους μετὰ τὴν διδασκαλίαν ἐνῷ ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ μόνον μία μορφομένη οἰκογένεια διδασκάλων ἔχει εἰδικῶς εἰς τὰ χωριὰ καὶ τὰς μικρὰς πόλεις εὐεργετικὴν ἐπίρροσιν διὰ τὴν κοινωνίαν.

Ἄλλ' ἐπὶ πλέον διὰ τοῦ μέτρον τούτου εἰς τὴν διδασκαλίαν θὰ προβάλλεται εἰς τὸ ἐξῆς τὸ δίλημμα νὰ ἐκλέξῃ μετὰ τὸν ἀσκητισμοῦ ἢ τοῦ ἐλευθέρου γάμου, ἐφ' ὅσον ὁ γάμος δύο βιοπαλαιστῶν μέλλει ν' ἀπαγορευθῇ καὶ ἡ ἐμπορικὴ λύσις διὰ τοῦ πλουσίου γαμβροῦ φαίνεται καθημερινῶς πρῶτον ἀπίθανος. Καὶ εἰς τὰς δύο περιπτώσεις, ὑπὸ τὰς σημερινὰς κοινωνικὰς συνθήκας ἡ δασκαλία θὰ εἶναι τὸ οἰκτρὸν ἴδιον, ἐνῷ καὶ ἡ κοινωνία καὶ ἡ ἐκπαίδευσις θὰ ὑποστοῦν τὸν ἀντίκτυπον ἐκ τῆς νοσηρᾶς καταστάσεως ἢ ὁποῖα θὰ δημιουργηθῇ.

Βον) διότι μετὰ τὴν ὑποχρεωτικὴν ἀπομάκρυνσιν τῆς γυναίκος ἐνῷ ἀκόμη εἶναι νέα ἀπὸ τὴν ἐργασίαν θὰ εἶναι τὸ σπορχιθὴ αὐτὴ λόγῳ τῆς οἰκονομικῆς ἀνάγκης ν' ἀναλαμβάνῃ ἀντὶ γλισχροτάτης ἀμοιβῆς μαθήματα εἰς ἰδιωτικὰ ἐκπαιδευτήρια καὶ νὰ κατεβάξῃ οὕτω τὸ ἤδη χαμηλότατον ἐπίπεδον τῶν ἰδιωτικῶν διδασκαλικῶν μισθῶν εἰς βῆθος τῆς κοινωνικῆς θέσεως τοῦ διδασκάλου ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἐκπαίδευσως, καθόσον εἶναι φυσικὸν ἢ ἀπόδοσις νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν πληρωμὴν.

γ) Λιότι διὰ τοῦ μέτρον τούτου θὰ πλῆγῃ ἡ οἰκογένεια τῆς διδασκαλίσσης κατ' ἤν ἀκριβῶς ἐποχὴν ἔχει ἀνάγκην μεγαλειτέρων ἐξόδων διὰ τὴν μόρφωσιν τῶν παιδιῶν της. Ἄν μάλιστα λογαριάζῃ κανεὶς ὅτι μία δασκάλισσα διορίζεται εἰς ἡλικίαν 18 ἐτῶν, ὑπανδρεύεται εἰς ἡλικίαν 23 ὑποτίθεται ὅτι κατὰ τὸ 38 ἔτος της (μετὰ 20ετῆ ὑπηρεσίαν) ἠμπορεῖ νὰ ἔχη παιδιά καὶ 14 ἐτῶν.

Ἄλλ' ἀκόμη τὸ μέτρον αὐτὸ θὰ ἦτο βλαβερόν διὰ τὴν ἐκπαίδευσιν.

α) Λιότι εἶναι φυσικὸν νὰ μειώνεται ὁ ζῆλος ἐνὸς ἀτόμου ὅταν αἰσθάνεται ὅτι ὀψοσδήποτε μειονεκτεῖ ἢ ἀδικεῖται. Ἐξ ἄλλου εἶναι φυσικὸν ἢ μητέρα δασκάλισσα νὰ ἔχη καὶ περισσοτέραν πείραν καὶ μεγαλειτέραν σπορχὴν διὰ τὰ παιδιά, τῆς ὁποίας στρεφίται ἡ ἐκπαίδευσις.

β) Λιότι εἶναι ἀντιοικονομικὸν ἐφόσον ὁ προὑπολογισμὸς θὰ ἐπιβαρυνθῇ μετὰ τὴν πληρωμὴν συντάξεων. Καὶ ὅσον καὶ ἂν κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη ἡδίαφορὰ φαίνεται μικρά, διότι οἱ ἀντικαταστάται τῶν μητέρων δασκαλισσῶν ὡς κατέχοντες μικρότερος βαθμοῦς θὰ πληροῦνται ὀλιγώτερον, ὅμως εἶναι προφανές ὅτι ἡ διαφορά αὐτὴ θὰ μεγαλώσῃ κατ' ἔτος ἀνάλογος πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν δασκαλισ-

σῶν ποὺ θὰ φεύγουν καὶ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν νέων ποὺ θὰ διορίζονται καὶ θὰ ἀνήκουν κατὰ πλειοψηφίαν εἰς τὸ ἄρρεν φύλον ὅπως γίνεται ἤδη σήμερον, ὅτε θ' ἀποχωροῦν κατὰ τὸ κανονικὸν ὄριον ἡλικίας τῶν.

Τέλος τὸ μέτρον εἶναι ἄσκοπον ἐφ' ὅσον σχολὸν ἐννοεῖ κανεῖς καὶ τὸ κοινωνικὸν ὄφελος. Διότι μὲ τὸ μέτρον αὐτὸ κανεῖς δὲν πρόκειται νὰ ὠφελῆθῃ. Οὔτε ἡ διδασκαλίσα μητέρα οὔτε ἡ οἰκογένεια οὔτε ἡ ἐκπαίδευσις.

Τὸ ζήτημα τοῦ συμβιβασμοῦ τῆς μητρότητος πρὸς τὴν ἐργασίαν δὲν τίθεται διὰ τὴν μητέρα-διδασκάλισσαν κατὰ τὸν αὐτὸν ὄξιν τρόπον ὅπως εἰς τὴν βιομηχανίαν ἢ τὰς λοιπὰς ὑπαλληλικὰς θέσεις. Εἰς τὰ χωρία ὅπου ἡ τεκνοποιία εἶναι μεγαλειτέρα, ὁ συμβιβασμὸς εἶναι εὐκόλος καὶ εἰς τὰς πόλεις ἀκόμη λόγῳ τῶν περιορισμένων ὥρῶν ἐργασίας, τῶν διαλειμμάτων, τῶν διακοπῶν δι' ἐσοτῶς καὶ τὸ θέρος.

Ἄλλωστε ζήτημα συμβιβασμοῦ ὑπάρχει κυρίως μόνον διὰ τὴν νηπιακὴν ἡλικίαν τῶν τέκνων καὶ μέχρις ὅτου μεταβοῦν στὸ σχολεῖον. Οὔτε βέβαια λύσις τον εἶναι ἡ ἀπομάκρυνσις τῆς μητέρας ἐκ τῆς ἐργασίας ἀντὶ τῆς διευκολύνσεώς της.

Ἄλλ' ἐὰν ἀκόμη τὸ Ὑπουργεῖον ἔλαβε ὡς δικαιολογητικὴν βάσιν τοῦ μέτρον τὰς ἀδείας λόγῳ τοκετοῦ, ἀσφαλῶς εὐρίσκεται ἐν ἀδίκῳ, διότι οὐδεμία στατιστικὴ ἀποδεικνύει ὅτι γίνεται κατάχρησις ἀδειῶν. Ἀπεναντίας ἡ στατιστικὴ ἀδειῶν τῆς 1ης περιφέρειας—ὅπου περιλαμβάνονται καὶ αἱ Ἀθῆναι—ὅπου ὁ συμβιβασμὸς μητρότητος καὶ ἐργασίας εἶναι δυσκολώτερος—ἀποδεικνύει ὅτι αἱ λόγω τοκετοῦ ἀδειαι εἶναι ἐλάχισται ὑπέναντι τῶν διὰ χρονίας παθήσεις 9 ἀπέναντι 119. Καὶ θὰ προσθέταμεν ὅτι ἐφ' ὅσον τὸ Κράτος ἀξιῶνει καὶ ἐπιβάλλει εἰς τὸν πρῶτον τυχόντα ἐργοδότην ἀδειαν διὰ τὰς ἐργαζομένας ἐπιτόκους 3 ἐν συνόλῳ μηνῶν (6 ἑβδομάδας πρὶν καὶ 6 μετὰ τὸν τοκετὸν) κατὰ τὴν σχετικὴν διθνή σύμβασιν ΔΣ. Ἐργασίας) εἶναι νομιζόμεν τοῦλάχιστον ἀσυνεπὲς ὅταν θέλει ν' ἀπομακρύνῃ τὴν μητέρα διδασκάλισσαν λόγῳ ἀκριβῶς τῆς ιδιότητός της αὐτῆς. Ἄλλωστε ἐὰν ὑπάρχουν ἀτομικαὶ καταχρήσεις εὐκόλως εἶναι νὰ ἐπισύρουν ἀτομικὴν τιμωρίαν ἢ καὶ ἀπομάκρυνσιν. Οὔτε ἐξ ἄλλου ἢ ἐπιθυμία μερικῶν διδασκαλισσῶν μητέρων ν' ἀπομακρυνθοῦν τῆς ὑπηρεσίας, ἢ ὅποια προβάλλεται, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὸ Κράτος ὡς ἐπαρκῆς δικαιολογία διὰ τὴν λήψιν μέτρων τὰ ὅποια πλήττοντα τὴν γυναῖκα ὡς φύλον καὶ ὡς μητέρα εἶναι ἐντελῶς ἀντικοινωνικά.

Διὰ τὸν νομοθέτην νομιζόμεν ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὑπάρχῃ παρὰ μόνον τὸ κοινωνικὸν συμφέρον τὸ ὅποιον καὶ ὀφείλει νὰ ἐπιβάλλῃ ἔστω καὶ ἂν μὴ μειοψηφία τὸ παραγνωρίζει, ἀδικοῦσα ἀσυνειδήτως καὶ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν της χάριν μικροατομικῶν ὑπολογισμῶν.

Ἐφ' ὅσον δὲ τὸ ἐλληνικὸν Κράτος ἔχει λάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν του τὴν μητρότητα εἶναι τοῦλάχιστον εἰρωνία νὰ πλήττῃ τὴν μητέρα ἐφ' ὅσον ἡ μητρότης δὲν εἶναι ἀπλῶς γυναικεῖα ὑπόθεσις, ἀλλὰ κοινωνικὴ λειτουργία ἀφορῶσα τὸ σύνολον.